

Openingstekst: Micha 6:6-8

Jullie vragen: “Wat kunnen we de Eeuwige geven? Hoe kunnen we de machtige God eren? Zullen we offers aan hem brengen? Zullen we onze beste kalveren aan hem offeren? Zou hij tevreden zijn met duizend rammen?

Of met tienduizend liter olijfolie? Of moeten we ons oudste kind aan hem geven voor alles wat we verkeerd hebben gedaan?”

Het is je toch gezegd, mens, wat goed is:

Wat vraagt de Eeuwige anders van je dan recht te doen, zorgzaam te zijn in liefde en bescheiden te gaan met je god.

Lezing: Lucas 4:14-30 herziene statenvertaling

En Jezus keerde door de kracht van de Geest terug naar Galilea, en het gerucht over Hem verspreidde zich door heel de omgeving.

En Hij gaf onderwijs in hun synagogen en werd door allen geprezen.

En Hij kwam in Nazareth, waar Hij opgevoed was, en ging naar Zijn gewoonte op de dag van de sabbat naar de synagoge, en Hij stond op om te lezen.

En aan Hem werd het boek van de profeet Jesaja gegeven, en toen Hij het boek opengedaan had, vond Hij de plaats waar geschreven stond:

De Geest van de Eeuwige is op Mij, omdat Hij Mij gezalfd heeft; Hij heeft Mij gezonden om aan armen het Evangelie te verkondigen, om te genezen wie gebroken van hart zijn, om aan gevangenen vrijlating te prediken en aan blinden het gezichtsvermogen, om verslagenen weg te zenden in vrijheid, om het jaar van het welbehagen van de Heere te prediken.

En toen Hij het boek dichtgedaan en aan de dienaar teruggegeven had, ging Hij zitten, en de ogen van allen in de synagoge waren op Hem gevestigd.

Hij begon tegen hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren in vervulling gegaan.

En zij betuigden Hem allen hun instemming en verwonderden zich over de woorden van genade die uit Zijn mond kwamen, en zij zeiden: Is Hij niet de Zoon van Jozef?

Maar Hij zei tegen hen: U zult Mij ongetwijfeld dit spreekwoord voorhouden: Dokter, genees uzelf; alles waarvan wij gehoord hebben dat het in Kapernaüm gebeurd is, doe dat ook hier in Uw vaderstad.

Hij zei: Voorwaar, Ik zeg u dat geen profeet welgevallig is in zijn vaderstad.

Maar Ik zeg u naar waarheid: Er waren veel weduwen in Israël in de dagen van Elia, toen de hemel drie jaar en zes maanden gesloten was, zodat er grote hongersnood kwam over heel het land, en naar geen van hen werd Elia gezonden, maar wel naar Zarfath bij Sidon, naar een vrouw, een weduwe. Ook waren er veel melaatsen in Israël in de tijd van de profeet Elisa, en geen van hen werd gereinigd, maar wel Naäman, de Syriër.

En allen in de synagoge werden met woede vervuld toen zij dit hoorden,

en zij stonden op, dreven Hem de stad uit en brachten Hem op de top van de berg waarop hun stad gebouwd was, om Hem van de steilte af te werpen.

Maar Hij liep midden tussen hen door en ging weg.

Overweging

Veel verhalen van Jezus spreken min of meer voor zichzelf, althans, zo ervaar ik dat wel eens. Zijn boodschap is: heb je naaste lief en probeer goed te doen.

Maar soms roept zijn optreden vragen op, zoals in het verhaal van vandaag.

Jezus die door het land trekt, met leerlingen en vrienden, en daaromheen een grotere wisselende groep van mensen die komen luisteren naar deze inspirerende leraar, zij worden “de schare” genoemd en zijn erbij als Jezus bij het meer van Tiberias allerlei wonderlijke dingen doet. Dat gaat dat rond als een lopend vuurtje. Hij groeide zelf in die streek op, in Nazareth, waar vader Jozef timmerman is. Op een dag komt hij daar terug en op zaterdag, sabbat, gaat hij zoals gewoonlijk naar de synagoge. Dan mag hij de schriftlezing doen, ik vermoed omdat hij inmiddels een bekende leraar is. Hij leest een tekst uit Jesaja:

“De Geest van de Eeuwige rust op mij, hij heeft mij gezalfd om goed nieuws te brengen aan armen, om te genezen wie gebroken van hart zijn, om aan gevangenen vrijlating te prediken en aan blinden het gezichtsvermogen, om verslagenen weg te zenden in vrijheid.”

De mensen zijn er stil van en wachten af wat hij er over gaat zeggen.

Hij gaat zitten en zegt: “Heden is deze tekst in uw oren in vervulling gegaan.”

Wat bedoelt hij hiermee?

Jezus heeft inmiddels een reputatie als wonderdoener, verlosser, redder van de wereld, er wordt zelfs gezegd dat hij de beloofde Messias is waar de profeten over schrijven.

Kan het zijn dat die tekst van Jesaja op Jezus slaat? Is hij vervuld van Gods Geest, gekomen om wie in de knel zit te helpen en wie niet gezien wordt in het licht te zetten?

Het lijkt er op dat de Nazareners dat zo verstaan: Jezus is onze verlosser, hij gaat ons vergeten stadje in het licht zetten. Want, hoe mooi is dat: hij is één van ons, de zoon van Jozef! Nu wordt ons leven beter.

Maar zo makkelijk is het niet, dat blijkt wel. Jezus zegt: vandaag zijn deze woorden in uw oren vervuld – in UW oren. Dat zijn de oren van de toehoorders. En vandaag zijn wij dat.

Verstaan wij wat Jezus zegt? Of horen we het wel, maar zijn onze oren dicht gestopt?

Als de tekst in onze oren in vervulling gaat, mogen we doen wat er staat: goed nieuws brengen aan armen, verdrukten, gevangenen en blinden. Kunnen we iets voor deze mensen doen, of is dat te veel gevraagd?

Het doet me denken aan momenten op straat, als je gevraagd wordt mee te doen aan een actie of geld te doneren. Dat een jongere je aanspreekt: “mag ik u iets vragen?” en dat je denkt: nu even niet, ik ben druk en onderweg. Maar toch geeft me dat een ongemakkelijk gevoel: ik heb het zelf zó goed, waarom zou ik niet even stil staan, luisteren om te horen wat ik kan doen?

Jezus herinnert de mensen er aan dat profeten eigenlijk altijd een ongemakkelijke boodschap hebben. Ze zeggen nooit wat je wilt horen, maar spreken je aan op je eigen verantwoordelijkheid. Hij noemt de profeten Elia en Elisa, die er niet alleen voor hun volksgenoten waren, maar juist ook voor anderen, die in de schaduw leefden, juist die konden rekenen op hun steun. Maar dat is niet wat de Nazareners willen horen, Jezus is kennelijk niet degene die al hun problemen op gaat lossen, nee, hij vraagt hen om met hem mee te wandelen en het zelf in praktijk te brengen: iets te betekenen voor armen, gevangenen, zieken en onderdrukten. Dat is niet zo’n makkelijke boodschap, en de stemming in Nazareth slaat om.

Het enthousiasme verandert in woede, ze willen hem niet meer zien of spreken.

Zo kan dat gaan, van het ene op het andere moment. Je ziet het voor je: iemand die er eerst helemaal bij hoorde, doet of zegt iets wat niet goed valt in de groep, en ligt er dan uit. Misschien heeft u iets dergelijks wel eens meegemaakt.

In de roman van de Japanse schrijver Murakami met de titel “De kleurloze Tsukuru Tazaki en zijn pelgrimsjaren” gebeurt iets dergelijks. Het gaat over een hechte en onafscheidelijke groep van vijf tieners, die, ze wisten het zeker, voor altijd bij elkaar zouden blijven.

-

Dan worden ze ouder en gaan studeren, Tsukuru gaat naar Tokyo. Als hij op een dag terugkeert naar zijn geboortestad, belt één van de anderen op en zegt: “we willen jou niet meer zien of spreken”.

“Waarom niet?”, vraagt Tsukuru.

“Je weet wel waarom”, zegt de ander, en hangt op.

Plots is de saamhorigheid voorbij, hij hoort er niet meer bij. Hoe kan dat?

De reden wordt in deze roman niet duidelijk, en dat maakt het voor de lezer eigenlijk onverteerbaar. Toch kan zoiets zomaar gebeuren, de ervaring van kinderen op straat of op school – je dacht vrienden te zijn en ineens val je buiten de groep. Je zag het in coronatijd gebeuren, met scholieren en studenten die het digitale gebeuren niet bij konden houden, en merkten dat ze buiten de boot vielen. In de parlementaire enquête over die crisis komt duidelijk naar voren hoe kwetsbaar we zijn als we elkaar niet meer ontmoeten, als groepen niet samen kunnen komen. Om dan te denken dat het later wel goed komt, bleek een onderschatting van de impact van alle maatregelen. Niet iedereen heeft daarna de draad weer op kunnen pakken, niet iedereen kon probleemloos het sociale leven weer instappen. We zien dat in het bloemstuk verwerkt: een groepje bloemen, maar één staat er buiten.

Jezus wordt in Nazareth als het ware, net als Tsukuru in de roman, uit de groep gezet. Ze staan op en drijven hem tot aan de rand van een berg om hem naar beneden te storten.

Maar Jezus loopt midden tussen zijn dorpsgenoten door en gaat weg. Een sterk beeld. Hij houdt zijn eigen koers en iedereen gaat opzij, ze kunnen hem niet tegenhouden, hij is vrij in de ware zin van het woord. Niet afhankelijk van het oordeel van de groep, daar laat hij zich niet door bepalen. Hij blijft zichzelf.

Tsukuru moet dat nog leren. Als de groep hem afwijst, zit hij in zak en as. Pas als hij op reis gaat, zijn pelgrimage, leert hij zichzelf beter kennen en ontdekt hoe afhankelijk en volgzaam hij altijd was. Hij leert dan pas om zijn eigen keuzes te maken, zich niet meer te laten bepalen door wat anderen willen of er van vinden. Ook Tsukuru loopt, als het ware, tussen de mensen door en kiest zijn eigen koers.

Een interessante vraag: hoe onafhankelijk en vrij zijn wij eigenlijk? Durven we ergens voor te staan ook als dat tegendraads is? Door wie of wat laten wij ons bepalen? Met de discussies over een social mediaverbod voor kinderen, is dat heel actueel. Durven ouders het aan om hun kinderen geen smartphone te geven, als alle vriendjes er wel één hebben? Als iedereen op de e-bike naar school gaat, laat je dan jouw kind zelf trappen op een echte fiets? Kritische ouders moeten zich ook verhouden tot het feit dat hun kinderen daarmee buiten een groep kunnen vallen. Durven we tegen de stroom in eigen keuzes te maken?

Een poster voor het raam hangen dat vluchtelingen welkom zijn, met als risico dat je huis beklad wordt met vreselijke dreigementen of je auto in het water wordt geduwd. Durven we op te staan tegen onrecht en geweld of is dat te veel gevraagd? Voor de Nazareners lijkt dat wel zo te zijn, ze keren zich van hem af. Jezus laat het daarbij en vertrekt uit Nazareth, de schare blijft achter. In hoeverre kunnen wij iets van onszelf in die schare herkennen?

Zoals we zongen:

Hoor, maar ik wil niet horen.

Zou ik uw woord verstaan,

ik moest uw wegen gaan, u volgen hier en nu.

Het niet willen horen, niet een andere weg in durven slaan, uit angst het liever houden zoals het is, bij het vertrouwde, of: geen risico willen nemen.

Misschien kent u dat gevoel, ik in ieder geval wel.

Maar het lied van Oosterhuis gaat verder:

Hoor, roept gij in mijn oren en jaagt mijn angst uiteen.

O stem door merg en been - verwek mij uit het graf,

uw mens opnieuw geboren – o toekomst, laat niet af.

-

In deze kerk komen we samen om deze beelden met elkaar te delen en onze moed te versterken om wel op te staan en die weg te gaan. Om er te zijn voor mensen die in de schaduw leven, niet vrij zijn, of nergens welkom zijn. Hier willen we elkaar bemoedigen om, in de woorden van de profeet Micha: recht te doen, zorgzaam te zijn in liefde en bescheiden te gaan met je god.
Amen

Slottekst

'De taal' uit "Voor alle seizoenen" van Naji Rahim

Wat maakt het uit
of de zon opkomt of ondergaat –
de bomen spreken dezelfde taal.

Wat maakt het uit
in welk seizoen zij leven –
de vogels zingen in één taal.

Wat maakt het uit
of ze in de bergen zijn of in het dal –
de schapen hebben dezelfde taal.

Maar het maakt wel uit
in welke taal ik spreek
met jou.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl